
Hradecká živoucí fosílie přežila i dinosaury

Hradecká živoucí fosílie přežila i dinosaury

7.4.2011, rubrika: Kraj Hradecký, strana: 3, autor: Michaela Rambousková

Návštěvníci botanické zahrady farmaceutické fakulty v Hradci Králové si mohou prohlédnout, jak vypadají léčivé či exotické rostliny v přírodě. V jejich sklenících jsou k vidění skvosty především z Asie, Austrálie a Jižní Ameriky.

HRADEC KRÁLOVÉ Spousta obyvatel krajského města kolem ní denně jezdí, aniž by tušili, jaké unikáty v ní rostou. Řeč je o botanické zahradě léčivých rostlin, kterou na pozemcích u Pajkrovy flošny zřídila Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Všechny rostliny vysadili zahradníci v roce 2001 a většina z nich neměla víc než 20 centimetrů. Teď se však rostliny mohou směle vyrovnat těm, které pěstují třeba v botanické zahradě v Praze.

Univerzita si ale všechny poklady nechce nechat pro sebe, a proto do skleníků umožňuje přístup veřejnosti. K vidění jsou rostliny, které většina lidí zná podle názvů z kosmetických produktů nebo potravin. Ve skleníku rostou citronová tráva, banány, aloe, eukalypty, makadamiové ořechy či ananasy.

Austrálie ji nejdřív chránila, teď rostlinu nabízí

Nejvzácnější rostlinou, kterou zahrada pěstuje, je australská wollemia nobilis, jejíž genetické stáří je zhruba 100 milionů let. „Byla objevena teprve v roce 1996 v přírodním parku asi 200 kilometrů od Sydney. Australané si uvědomili, že mají naprostý unikát, a snažili se ho chránit. Po několika letech ale zjistili, že i když rostlina přežila vyhynutí dinosaurů a přeměnu kontinentů, i ona trpí civilizačními chorobami. Australská vláda proto rozhodla, že připraví program na její záchranu, začala sklízet její semena, množit ji a prodávat rostlinky po celém světě, zejména botanickým zahradám,“ říká ředitel hradecké botanické zahrady Jiří Pirner.

Hradecká zahrada je teprve pátou v republice, která se do programu na záchranu wollemia nobilis přihlásila.

„Některé léčivé rostliny patří mezi okrasné, proto jsme je začlenili i do parkové úpravy. Máme tu například moruš, lísku, vilín, štedřeneček, tis, ginkgo nebo dřín, který krásně kvete, ale zároveň patří mezi významné farmaceutické a potravinářské rostliny,“ jmenuje Pirner. Ve skleníku ale převažují cizokrajné názvy především z Asie a Austrálie.

Hned při vstupu do skleníku zaujme annona muricata, ovocný strom, jehož mírně jedovatá semena působí proti parazitárním onemocněním. „Ve své domovině v Asii se těží. Kvete během prosince a ledna, ale jelikož ve skleníku nemáme opylovače, musíme květy opylovat sami nebo k tomu využíváme mšice, jež se sem občas nastěhují, za nimi přilezou mravenci a ti květy opylí. Po této službičce mšice ihned zlikvidujeme,“ směje se Pirner.

Ve velkém skleníku je k vidění i kvetoucí zázvor. Jeho výrazné žlutočervené květy by málokdo čekal, z obchodů známe jen jeho dřevnatý oddenek. „Zkusili jsme zasadit i v obchodě zakoupený oddenek, ale nějak se to zvrtilo, je to nejspíš jinak vyšlechtěný zázvor,“ ukazuje Pirner na rostlinu připomínající bambus a převyšující kvetoucí zázvor. V rohu skleníku roste i nenápadný australský strom melaleuca alternifolia. „Většina lidí ho zná spíš pod názvem tea tree. Je významný pro svoje desinfekční účinky,“ říká Pirner.

Z tea tree studenti vyrábějí tinkturu

Skleník je sice spíš ukázkový, ale některé rostliny, včetně tea tree, studenti sklízají. „Vyrábějí z něj tinkturu. Sklízíme i ovocné druhy, které následně ochutnáváme. Především ale chceme lidem ukázat, které rostliny s farmaceutickým významem rostou v oblastech tropů a subtropů,“ sděluje ředitel a ukazuje metr vysoký banánovník prohýbající se pod trsem minimálně dvaceti malých zelených banánů.

Většinu rostlin zahrada získává výměnou s ostatními botanickými zahradami, některé dováží ze zahraničí. „Jsme jedním ze zakládajících členů Unie botanických zahrad České republiky a spolupracujeme se zahradami nejen v republice, ale i v zahraničí. Naposledy jsem přivezl strom makadamiových ořechů. Zatím tu trochu trpí, snad se ale uchytl,“ říká Pirner a dodává, že rostliny je nejlepší vypěstovat ze semen, aby se líp adaptovaly na prostředí skleníku.

Pro každou rostlinu zaměstnanci botanické zahrady připravují specifický substrát. Někdy sice kupují substráty připravené, ale i ty musí přizpůsobit dané rostlině. Mají-li rostliny ve skleníku kvést a plodit, potřebují mnohem lepší výživu a více stopových prvků.

Někteří lidé se na pracovníky zahrady často obracejí jako na pěstitelskou poradnu. „Přicházejí pro radu, když se jim jako pěstitelům nedaří,“ směje se Pirner. Stává se však prý také, že se návštěvníci snaží domů tajně odnést i nějaký pěstitelské suvenýry v podobě listů či semen. „Tomu asi nezabráníme. Přitom se stačí zeptat a když je to jen trochu možné, rádi pěstitelům kousek rostliny nebo semínko darujeme,“ říká Pirner.